

A SZÜLŐKHÖZ.

A «Tanulók Lapja» az egyetlen magyar ifjúsági lap, mely a magyar diákok eszéhez és szívéhez tud szólani. Immár kilenczedik éve oktatja, neveli, szórakoztatja olvasóit; hűséges ápolója a nemzeti szellemnek és elősegítője a nemzeti művelődésnek.

Ezért ajánlotta a főváros tanácsa, a vallás és közoktatási miniszter egyaránt az iskolák figyelmébe.

Ámde nem e hivatalos ajánlatok, hanem a lap jelessége terjesztette el a magyar diákok között, a kik hova-tovább mind jobban meggyőződnek arról, hogy a *Tanulók Lapja* a legnemesebb és legőszintébb barátjuk.

A *Tanulók Lapja*-ban megjelenő hosszabb elbeszélések magas irodalmi színvonalon állanak; szépen megírt, nemes erkölcsöket hirdető történetek. Ebben az évfolyamban közli *Mikes Kelemen* megható történetét napló alakjában. Szerzője *Gaal Mózes*, a *Tanulók Lapja*-nak szerkesztője, kinek a neve és írói egyénisége egymagában is elegendő biztosíték arra nézve, hogy a magyar diákok eszéhez, szívéhez, felfogásához mért hangon tud szólani. Másik hosszabb elbeszélés *Verne* Gyulának legújabb érdekes és tanulságos regénye: «A város a levegőben» című, mely nem idegizgató, hanem nagymértékben oktató. Ugyanebben az évfolyamban jelenik meg az egész éven át folyó két diák levelezése, melyben egy fővárosi és egy vidéki diák cserélnek ki eszméiket, gondolataikat és érzelmeiket kölcsönösen hatva egymásra. E levelek írója finom érzékkel találja el a hangot, alaposan ismeri a diák-életet. Mély humor és megható érzelem, tréfa váltakoznak benne. Az eddig megjelent levelek óriási hatással vannak az olvasókra, s hétről-hétre fokozódó érdeklődéssel és szeretettel várják *Aladár* és *Imre* leveleit.

Ezekon kívül minden számhoz szépen megírt képeket a természet világából, a komolyabb tudományok köréből vett ismeretterjesztő cikkeket; érdekes apróságokat, rejtvényei gondolkodásra készítenek az olvasót, s mintegy játszva fejlesztik tudását.

Bizalommal fordulunk a magyar diákok szülőihez, kérjük, hogy vegyék kezükbe ezt a lapot, nézzék s ítéljék meg: vajjon nem tartják-e méltónak arra, hogy gyermekeik számára hetenkint pontosan bekopogtató barátul befogadják. Az év folyamán hatalmas kötetű szaporodó számok

értékes kötetekké válnak, melyet úgy a fiú, mint a leány-gyermek haszonnal forgat később is, mert nem időhöz kötött újdonságok vannak benne, melyek a múlt nappal elévülnek. A gyermekek fejlődésével törődő szülők maguk is helyesen cselekszenek, ha együtt olvassák gyermekeikkel, s mintegy személyesen meggyőződnek arról, hogy ez a lap nem ígér annyit, mint a mennyit valójában nyújt.

A *Tanulók Lapja* minden vasárnap megjelenik 16 oldal terjedelemben, szép képek illusztrálják a közleményeket, s külső formájában is izlées, tetszetős. Az új évfolyam, a kilenczedik, október 1-én indult meg. Gondoskodtunk, hogy elegendő példányszám álljon rendelkezésre, s így most is lehet az első számtól kezdve előfizetni reá.

Előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fillér.
Fél évre 4 " 80 "
Negyed évre 2 " 40 "

A *Tanulók Lapja* iránt érdeklődőknek a kiadóhivatal készségesen küld mutatványszámot, ha egy levelező lapon ebbéli kívánságukat kifejezik. A kiadóhivatal ezime: *Franklin-Társulat Budapest, IV., Egyetem-u. 4.*

A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatala.

A gimnáziumi és reáliskolai ifjúságnak házi olvasmányul különösen ajánlható:

ARANY JÁNOS „TOLDI“-JA.

TANULMÁNY

írta SZÉKELY ALADÁR.

Ára 1 K 60 fill.

Mindazoknak kik «Toldi»-val és Arany János költészetével szeretettel foglalkoznak — és melyik deák ne foglalkozna velük? — melegen ajánlható házi olvasmányul Székely Aladárnak ez a tanulmánya. Nagy haszonnal járó olvasmány, melynek élvezete után csak annál jobban értjük és érezzük át «Toldi» szépségeit, Arany János költészetét.

Kapható a «*Franklin-Társulat*»-nál Budapesten és minden könyvkereskedésben.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indittatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kicserélésre bementve.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... --- 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre - --- 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

HÜSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

16

Történeti elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

Csüggeszd le fejedet, vándor madár, én árva lelkem és valld meg a te nagy-nagy bűnödöt. Valld meg, hogy lehetett volna másképpen is, mert senki téged meg nem csonkított a te szárnyaidban, repülhettél volna, de te nem repültél. A kipedétig kimegy a viharos-borús, a fekete éjszakába, az húzza összebb a bundáját, türje, hogy arczát verje az eső, fülébe sipoljon a szél s várja meg, a míg csillagok kerülnek az égre, mert azok mutatják meg az utat, miképpen a betlehemi pásztoroknak és a napkeleti bölcseknek hajdanában.

Egy falás bölcsesség s egy jó porció türelem, semmi egyéb. Ennél több nem kell az élethez. Az élet pedig nagy szekér, a ki megindul s ha egyszer megindul, mi húzzuk, mert mi vagyunk a lovak, a kiket beléje fogtak. Mikor belőlünk kifogy a szusszanás, akkor megállunk, de addig nem. A ki nagyon siet, az hamarabb kifarad s úgy döcög, mint a csiki szekér, ha dülön felfelé kapaszkodik — hát ne siessünk nagyon, mert szép az út s jó, ha sokáig tart.

Bizony szép és gyönyörűség az élet, mondom én, a kinek ablakán benézhet a lúd, olyan alacsony s be is repülhet, mert ninesen rajta ablak. Errefelé drága az ablaküveg s jó a friss aér a szobában. Fölös bútor sincsen, mert mire is volna. Vendég nem jön, a ki nagyon módos, a kinek drága karosszék kell; ha ki akad, leül az ágy széle, az ágy széle s a középe is a padló, oda hát a patkány is leülhet, a minthogy le is ül, mert van belőle elég. Asztalnak pedig jó az ember térde, oda mozdítja az ember, a hova akarja s mindenüvé magával viheti; enni is lehet róla, ha van

mit, írni is lehet rajta, hát ennél jobb asztalt még nem csinált remekbe semmiféle teremtett asztalos, hanemha a jó Isten, a kinek áldassék az ő neve, mert ő adta az életet s a miképpen ő küldi reánk a rosszat, azonképpen tőle ered minden jó is.

Vándor madár, én fáradott lelkem, te csak pihenj meg szépen s a mit eddig láttál, arról meséld, hogy szép volt, jó volt s a mit ezután kell látnod, attól meg ne ijedj!

Nézz ki az ablakon! Az a nagy szürke ég nem egyéb, mint egy óriási tyúkborító, ez béborítja az egész világot, béborítja a török császárt is a palotájával és a kincseivel, a katonáival és a szolgálival együtt épen úgy, mint a kicsi nyúveket, a pillangókat, a mezei egeret, a szerezsen pusztának csikos tigrisét; a ki pedig reánk borította, az vigyázz reánk.

Oh, vigyázzon is ott messze-messze a zágoni hajlékban egy asszonyra, kitől hamar elmúlt az öröm s kire nagyszomorú emlékek borulhatnak ezen a mai napon! Vigyázzon reá apai jóssággal s vigasztalja meg őt búbanatos perceiben, mert én ezt nem tehetem. Én húzom tovább a szekeret, a ki elé immár huszonnyolcz esztendő óta be vagyok fogva. Azt sem mondom: nehéz, azt sem mondom: könnyű, csak húzom tovább, míg az utolsó szusszanás tart.

A szürke felhőkből pedig megeredt az eső, hogy mikor lesz vége, azt még Sibrik uram sem tudná megmondani, pedig a béka kuruttyolása nem jövendöl olyan biztosan, mint az ő bal lába, a kit a tudósok is megirigyelhetnének tőle, olyan igazmondó.

Ezen a napon nem történt semmi nevezetes, csak az, hogy a Zay uram bicskája lecsett az asz-

talról s egy hatlábú férget a földhöz szegezett. Az a féreg nem húzhatta tovább életének a szerkerét, mert Zay uram a szolgájával eltapsattatta.

De mi csak húzzuk tovább s még füttyölni is tudunk. A míg az ember füttyöl, addig él — s másnap megkezdtem a huszonkilencedik esztendő.

XV.

A Beresényiek házában.

A háborúból ugyan nem lén semmi, de az már bizonyos volt, hogy Beresényi uramék is török földre érkeztek. Ennek pedig mi, bujdosó magyarok mind örvendtünk. Elsőben is azért, mert az urunknak mindenha kedves embere volt Beresényi, a jó szolga pedig örvend, ha az urának öröme van; másodsorban azért, mert Beresényi uram mind feleségestül együtt multság és traktakedvelő ember volt, az ő házában tehát egy-két vidám órát fogunk eltölteni. Egyébként is volt, a mi engem kecsgettetett.

Eszembe jutott az a kis eleven leányka, a kinek néhanapján mesét mondtam s a ki fölöttébb nagy örömmel hallgatta azokat.

Nagy ideje múlt annak is, mind a tíz ujjamat végig kellene olvasnom, hogy számba vegyem az elmúlt esztendőket. Azoktól is elmúlik az idő, a kik rémséges unodalomban morzsolgatják le a napokat.

Beresényiné, a grófné, nagyon rátartós asszony

volt. Rajta ugyan nem változtatott sokat a bujdosás, csak a haja kezdett fehéredni, de a méltóságos beszédje ugyanvalóst a régi maradt.

Nem mondom én azt, hogy csak az asszonyok szeretnek beszélni, de azt mégis tiszta lelkiösmérettel elmondhatom, hogy Beresényiné szeretett beszélni. Okos, szép és tanulságos vala a beszéde

mikor kezdette, hanem azt már nem tudnám megmondani, hogy milyen volt, mikor elvégezte, mert az én eszem addig őt soha sem kísérhette. Hanem azért ott ültem a széken, a fejem is bólogattam, még mosolyogtam is, ha láttam, hogy ő mosolyog. Úgy hozza azt magával az illendőség. Az én szemem reá-reá tévedt Zsuzsinak az arczára. Akkor aztán vége volt a figyelemnek.

Oh, be kedves areza is volt Zsuzsinak, a kis leánykának, a ki félt egykor, hogy neki is bajúsz lesz. A bajúsz szép a férfiak orra alatt, de nem szép az asszonyok orra alatt. Egy örmény asszonyt láttam, a kinek szép fekete

bajúsz volt. Annak is azt találtam mondani, hogy borotváltassa le, az is megharagudott — nohát többé nem is bánom, akár van bajúsz az asszonyoknak, akár nincs. Zsuzsinak nem volt, de a helyett volt két gödröske az orezáján, ha nevetett.

Ha Beresényiné valami multságos dolgot mesélt el a régi farsangokról, Zsuzsi mindig nevetett. De attól úgy csengett a ház, de az úgy csilingelt az én fülemben.

A BUJDOSÓ MAGYAR MIND SZÍVESEN LÁTOTT VENDÉG NÁLUNK.

Túrós-kapros rétest is itt ettem a Beresényiek házában nagy-sok idő múltán ismét. Kérdeztem Zsuzsitól, hogy ő csinálta-e? Azt felelte, hogy a vén Zsámbokyné csinálta. «Bezzeg kár» — feleltem én — mert nekem jobban esett volna, ha ő csinálja vala.

Az öreg méltóságos asszony nem hallotta e szavakat, mert mindjárt egy régi történetet mondott volna el valamelyik őseről, a ki egyszer halálos beteg lett a túrós-kapros rétestől s a munkácsi felcser nehezen tudta belőle kikurálni.

Azt sem hallotta a méltóságos asszony, mikor Zsuzsi elmondotta nekem, hogy be sokszor jutott neki eszébe «Kelemen bácsi», a ki olyan jókedvű, tréfás volt mindig. Még a mesékre, még a bajúszra is emlékezett. A míg így beszélt s közben nevetett — én azt hittem, hogy a Beresényi uram pérai háza ott van az én tündéri hazám szegeletjében, a brassói havasokról fujdogál langy szellő s a merre nézek, mindenütt csupa kedves, ismerős arcot látok.

Beresényi uram szavai is folyton a fülemben csengtek:

— Kamarás uram, ne feledje el kegyelmed, hogy a pérai háznak nincs zár a kapuján. A ki bujdosó magyar, mind szívesen látott vendég nálunk.

Zsuzsi is mondott valamit az első látogatás után:

— Ha holnap nem is, de holnapután újra eljőjjön!

Ezek a szavak aztán mind kavargtak a fejemben. Addig kavargtak, míg elkezdtem füttyölni. Még a bokámat is összevertem otthon. A szolgám bámult s megkérdezte:

— Jó bora volt a generális úrnak, kamarás uram?

— Jó hát! — mondtam neki s egy marék török dohányt adtam, hogy attól legyen neki is jó kedve.

Zsibrik uram Zayval az urunk szállásán búslult másnap délután.

— Bizony öcsém — mondja Zsibrik — soha ki nem derül felettünk az ég, azt mondom én. Végig húzzák szájunkon a mézes madzagot, azt mi megnyaljuk — s mégis keserű marad a szájunk ize.

— Miért nem cselekszik az urunk a maga jóakaratóból. Mi is volnánk elegen, mások is hozzánk állanának — sok már a heverés, fordítani kellene az állapotot.

— Iszen ha az olyan könnyen menne! Kalicz-

kába zártak s a lakatnak két kulcsa van, egyiket a német császár tette a vánkosa alá, a másikat a török császár!

— Vegyük ki az egyiket s a másikat karddal szerezzük meg —

— Bolond beszéd, öcsém! — vágott közbe Zsibrik uram. — Könyökig vájkálhatunk a tarisznyába, üres az, pénz nélkül nincs háború, háború nélkül nincs kulcs — (Folyt. köv.)

HALLGASS MEG, ISTENEM!

Hozzad kiáltok, mennyei Atyám,

Ez új esztendő hajnalán.

Te voltál eddig én nekem

Segítőm, mindenem.

Te egy vagy első imádságom óta,

Ám velem fordult a világ azóta . . .

Azért hallgass meg, Istenem!

Sohsem zaklaltalak én magamért,

S veszendő földi javakért.

Azt mondtam eddig: adj nekem

Jó szívet, Istenem!

A többit: hirt, hatalmat, kincseket meg,

Csak oszd ki mind, a többi embereknek . . .

— Hallgass meg engem, Istenem!

De már az élet megvesz engem is,

Földi jókért esd szívem is.

— Annyi körültem a nyomor,

Mit más nem orvosol:

Hogy még ha bűn is a vágyakozásom,

Valami nagy-nagy gazdaságra vágyom . . .

— Hallgass meg engem, Istenem!

És mig naponta elsáppaszt a bűn,

Ki fönthéjaz büntetlenül;

A nép, a jó bukása sért,

S az elnyomottakért

Ha úgy átérzem, hogy mit nem tehetnék:

Uram bocsá! . . . bárcsak király lehetnék.

— Hallgass meg engem, Istenem!

Sőt a dicsőség, édes Istenem,

Az is kapós immár nekem.

Most a ki legkisebb vagyok,

Bár lennék legnagyobb . . .

Hogy a ki fentről a szegényt lenézi:

Módom legyen azt nekem is lenézni . . .

— Hallgass meg engem, Istenem!

Szaboleska Mihály

MAGYARORSZÁG VISZONYA AZ EGYHÁZHOZ ÉS A PÁPASÁGHOZ.

Nemzetünk erős monarchikus alkotmánya mellett hazánkban a keresztény vallás csak úgy hódíthatott a nép között, ha a fejedelmiház maga is kereszténynyé lesz. Erre pedig akkor nyílt kilátás, mikor Géza fejedelem Miesko lengyel fejedelemnek a nővérét, a már keresztény *Adelhaidót* vette nőül. Felesége aztán őt is rábeszélte a kereszttség fölvételére, sőt Gézának fiát, *Vajkot* is, ki *István* nevet nyert, szintén megkeresztelte sz. *Adalbert* prágai püspök.

A térítés nagy művét azonban nem az apa, hanem fia: *István* hajezte be. Hogy pedig ezt minél hathatósabban hajthassa végre, az akkori szokások szerint fel kellett magát kenetnie és megkoronáztatnia. *István* tehát bölcs előrelátásában, hogy a függetlenségére oly annyira féltékeny magyar népet meg ne sértse, a római pápához fordult koronáért s neki az országot is felajánlotta, de nem mint hűbért, hanem csak olyaténképpen, hogy vallási tekintetben a király és a nép egészen aláveti magát a római szentszék intézkedéseinek.

II. Sylvester pápa *István* ez ajánlatát örömmel fogadta; küldött neki koronát is, melylyel aztán *István* 1001 aug. 15-én fölment és megkoronázták, sőt apostoli buzgólkodásáért a sz. széktől még egyházi kiváltságokat is nyert.

Már *István* életében, de még jobban halála után a nemzet egy részében nagy visszahatás támadt, melyet a kereszténységnek a pogánysággal vívott küzdelmének nevezhetünk. A pogányság utolsó fellobbanása *I. Béla* alatt történt, ki azonban ügyes taktikájával hamarosan elnyomta a lázongást. Midőn pedig fiai: *Géza* és *László* az álhatatlan *Salamon* seregeit megverték s tőle az országot egy-két város kivételével elfoglalták, a küzdő felek ügyüket az ekkortájt megválasztott *VII. Gergely* pápa elé terjesztették.

A pápa először nem döntött a kérdésben, de később megtudván, hogy *Salamon* Magyarország függetlenségét elárulta és azt hűbérül *IV. Henrik* német császárnak felajánlotta, *I. Géza király* pártjára állott s őt ismerte el királyul, azt hozván fel okul, hogy: «Magyarországnak, mint más nemes országoknak, saját szabad állapotában kell fenmaradnia és nem szabad más ország királyainak alávetetnie.»

I. Géza különben vallásos fejedelem volt. *Mogyoródon* és *Garam-Sz.-Benedeken* apátságokat alapított; váczott pedig püspökséget szervezett, vagy legalább is új székesegyházat építtetett.

Sz. László-nak nagy érdeme, hogy az ország függetlenségét mind a német császárral, mind a pápával szemben megőrizte. Ragaszkodott ugyan a sz. székhöz, de tudtára adta *VII. Gergelynek*, hogy csak «in spiritualibus» ismeri el főnhatóságát, de másképpen nem.

E miatt közte és a pápa közt egyenetlenség támadt s az összeköttetés is megszakadt köztük

és csak a keresztes háborúk megindultával állott helyre.

A magyar királyok a sz. széktől nyert előjogoknál fogva az egyházi ügyekre sokkal nagyobb befolyást gyakoroltak, mint másutt szokásban volt. Így a püspökök kinevezési és egyik székből a másikba való áttétele jogán kívül bírták az *investitura* jogát is, melyről csak *Kálmán* mondott le.

VII. Gergelynek az egyházi fegyelmet előmozdító intézkedése: a papi nőtlenség (coelibatus) hazánkban csak lassan haladt előre, elannyira, hogy *Kálmán* megengedi a papoknak az egyszeri nősülést, csak «ha a pap másodízben lép házasságra vagy özvegyet vagy elváltat vesz házastársul, tétessék le» rendeli egyik törvényében.

Igen sokat tettek királyaink a keresztény vallás érdekében is. Így *Sz. László* idejében a még itt-ott előforduló pogány szokások kiirtására a *szabolcsi* zsinat hozott törvényeket. *Kálmán* alatt pedig arról gondoskodott a törvényhozás, hogy az országba betelepült zsidók és izmaeliták (mohamedán bolgárok) a keresztényeket vallásukból ki ne forgathassák.

II. Géza — mint tudjuk — *I. Frigyes* német császár érdekében, csakhogy őt lekenyerézhesse, eleinte hajlandó volt *III. Viktor* ellenpápat is elismerni, de utóbb mégis *III. Sándor* pártjára állott.

Midőn pedig 1173-ban *Bánffy Lukács*, esztergomi érsek, nem akarta *III. Bélát* megkoronázni, a pápa ad engedélyt *István kalocsai* érseknek.

III. Ince pápa fáradozott a béke helyreállításán *Imre* és *II. Endre* között. De *Imre* király hevesessége 1202-ben majdnem megszakította a régi barátságot hazánk és a sz. szék között. *Imre* ugyanis a sz. széket okolta azért, hogy a keresztetek *Zárát* a magyar koronától elfoglalták, majd ismét megnehezített a pápára azért, hogy az ujonnan alakult *bolgár-oláh* fejedelemséget elismerte és *Káló Johánt* követe által megkoronáztatni akarta. A pápa megnyugtató felvilágosítása után azonban ezen kiengesztelődött.

Az investitura jogáról való lemondást *II. Géza* is megerősítette, sőt *Imre* mindig nagyobb tért engedett a pápai befolyásnak a püspökök kinevezése körül és megtette, hogy *III. Ince* pápától fia megkoronáztatására is engedelmet kért, mi által csak növelte a pápai befolyást az ország ügyeibe.

Midőn *II. Endre* idejében a ker. lakosokat a mohamedanus bolgárok és zsidók sanyargatták s hite-hagyásra kényszerítették, az egyháziak kiváltságait pedig a világi bírák az egyházi ügyekbe való beavatkozásuk által megsértették, *IX. Gergely* pápa felhatalmazta *Róbert* esztergomi érseket, hogy az egyházi átkot alkalmazza. *Róbert* erre az egész országot interdictum alá vetette.

Endre most a pápához fordult, ki *Jakab* prænestei püspököt küldte az országba a vitás kérdések elintézésére s az egyház kiváltságainak helyreállítására.

Jakab, mint pápai követ hosszas alkudozás

PATAKY LÁSZLÓ: ÉLTKÉP.

után a királyllyal ki is egyezett, de megbiztatásának különböző okok miatt teljesen meg nem fel lehetett.

A *talárjárás* alatt a sz. szék II. Frigyesztől szorongatva, hazánknak segítséget nem nyújthatott, de mihelyt egy kissé megszabadult, azonnal gondoskodott az ország megsegítéséről a lyoni zsinaton. Ettől kezdve a sz. szék és hazánk között elég jó viszony állott fenn.

IV. *Kun László* idejében a kereszténységet a pogány kunok miatt újabb veszély fenyegetvén, III. *Miklós* pápa *Fülöp* fermói püspököt küldötte hazánkba a király támogatására s a papok meglazult erkölcesének helyreállítására. Az 1279-ben tartott *budai* zsinaton fontos határozatokat hoztak ugyan, de mit sem használtak, mivel a zsinatot az ingatag jellemű király bezáratta s a pápai követet elűzte.

Időközben meg a pápai udvarban az a nézet kapott lábra, hogy Magyarország éppen úgy az apostoli székhöz tartozik, mint pl. a sicíliai királyság. E hit pedig onnan származott, hogy Sz. István egykoron az országot a sz. széknek felajánlotta, természetesen oly értelemben, mint az időtáiban szokás volt.

A XIII. századtól kezdve azonban a felajánlást olyatén módon vették, mint Guiscard Róbertét, ki nemcsak egyházi, hanem világi tekintetben is vazallusává vált a sz. széknek.

Ezen meggyőződésben a római pápák Kun László halála után az országnak önkényt akartak királyt adni. Magyarország rendjei azonban ezt a rendelkezői jogot erélyesen visszautasították s a szabad királyválasztási jogot védelmezték. Ennek bebizonyítására aztán csak azért sem választották meg Károly Róbertet, hanem előbb csak Venczelt, majd *bajor Ottót*.

A királyválasztás szülte eme zavaroknak megszüntetésére V. *Kelemen* pápa *Gentilis* bibornokot küldötte hazánkba követül. Ez 1309-ben Pesten országgyűlést tartott s a rendek Károly Róbertet közfelkiáltással megválasztották, kinyilvánítván egyszersmind, hogy a pápai kinevezést el nem ismerik.

Károly és utódai mindvégig benső viszonyban állottak a sz. székkel. *Nagy Lajos* 1345-ben megnehezelt ugyan a pápára, hogy testvére meggyilkolásáért nem állott boszút és Johannától a nápolyi királyságot nem vette el, de később kibékült. Őt nevezték az akkori pápák «legkedvesebb fiuknak», mert minden ügyben szívesen hallgatott reájuk s ha kellett, fegyveres erővel is támogatta őket.

Legjobban kimutatta e támogatását a *nyugati-egyház-szakadás* kezdetén, mert a törvényes pápát: VI. *Orbán*t elismerte és ellenségei ellen védelmezte. Ő adott sereget durazzói Károlynak Johanna ellen s e magyar sereggel hódította aztán meg durazzói Károlyt az egész nápolyi királyságot, miáltal VI. *Orbán*t legveszedelmesebb ellenfelétől szabadította meg.

Megdöbentő szomorú esemény következett

hazánkra s a magyar egyházra 1403-ban IX. *Bonifác*s pápa attól tartván, hogy *Zsigmond* királytól elpártol a régi trónkövetelőnek, durazzói Károly fiának, nápolyi Lászlónak szánta a koronát és *Acciacoli Angelo* bitorost, mint pápai követet az országba küldte, hogy Lászlót a korona megszerzésében támogassa. Az ország legnagyobb része, a főpapok kettő kivételével, a főnemesekeket öt-hat kivételével, a nemesek mind eleve elismerték nápolyi Lászlót királynak. S biztosan övé is a korona, ha bevonul Budára; ámde e fiatal király bámulatos gyávasággal csak *Zárádig* jött s ott koronáztatta meg magát. Ezután heteken át vesztegelt, alkalmat nyújtván *Zsigmond*nak, hogy a főnemesekeket s az országot különböző úton módon megnyerje.

Miőn pedig szent Imre napjára (nov. 5.) a magyar nemzet meghódolt IX. Bonifác pápának, *Zsigmond* az engedelmisséget fölmondotta s ezzel az egyetértés hazánk és a sz. szék között hétéstendőre megszakadt. (Vége köv.)

TOM, A TUDÓS MAJOM.

Tikkasztó meleg nyári délután volt. A poros országúton alig vánszorgott az az elgémberedett két kis lovacska, mely után egy hatalmas, zöldre festett négyszögletes kocsi volt fogva, clyan, a milyenben a faluról-falura, vásárról-vásárra kóborló vándorló komédiások szoktak járni, no meg lakni is. A kocsi ablakában gubbasztott Tom, «a tudós majom». Majd gazdáját nézegette, a kít a nagy melegben elnyomott a buzgóság és székében hátradölvé jóízűen szundikált; majd kinézett az ablakon a végtelen, egyhangú rónaságra. Csak itt-ott meredt egy-egy magános fa az út szélén égne, különben mindenütt, a meddig a szem el látott, csak a tengeri zöld vetése, mindenütt csak a kukorica szárai látszóttak.

A majom okos szemei fölillantak; fejét a gondolkozó ember módjára kezére támasztotta, a hogy gazdájától gyakran látta... és gondolkozott, igazán gondolkozott. Elgondolta, hogy a mióta az eszét tudja, mindig egy ilyen szobának nevezett mozgó ketreczben tartották; este, ha valami városba vagy faluba értek, füstölő fáklyák lobogó fénye mellett lovagolnia kellett a kis «Julesa» ponnyn, a mely most ott a kocsit húzza a «számolós Tündérrel»; a közönség, különösen a gyermekek, nevetett bohókás arcfintorgatásain, furesa ugrásain. Azután egy kis zongora elé ültették, azon a Rákóczy-indulót kellett eljátszania és ha véletlenül az egyik úja hamis billentyűre tévedt, lefekvés előtt, a mikor a sátor kiürült és gazdája a «szobába» vitte, volt ne mulass. Irgal-

matlanul elverték a szegény állatot és vacsora nélkül kergették a kuczkóba, a hol egy rongyos kabát volt az ágya, a párnája, a derékalja és a paplana. A mikor mutatványait befejezte, míg gazdája a nehéz súlyokkal dobálózott és nézőivel erejét bámultatta, Tomnak lóháton bohócsapkával a kezében körül kellett járnia a sátoronkívül álló ingyenközönség között, miközben Jancsi, a kötéltánczos gyerek, fogta a kötőféket. Ha ilyenkor nem gyűlt be elég krajezár, — a mi bizony elég gyakran megesett, — akkor, nos akkor ketten kapták az ütőleget. Ne higgyétek ám azért, hogy Jancsinak vagy Tomnak kevesebb jutott. Oh nem! Szegény-szegény Tom jaj be sokszor el-elnézte azt a félig elnyűtt vékony nádpálczát, sehogyan sem tudta megérteni, hol fér abban az a sok ütőleget. A mellett az élelme is gyalázatosan silány volt; még azt az almát, körtét, pogácsát, meg mi egyebet, a mit a nézők mutatványközben odadobáltak neki, sem volt szabad mindjárt megennie, abból tellett ki a vacsorája, meg az ebédje; legfőleg egy kiesinyke kis almába haraphatótt be, hogy az emberek annál jobbizúen nevetessenek furesa arcfintorgatásainak, a melyeket majszolás közben vágott.

Sokszor, oh, nagyon sokszor megfordult az agyában, hogy milyen jó volna, ha nem kellene többé a «Julesán» lovagolni, ha a zongorát soha sem látna, ha nem kapna ki többet senkitől; eltöprengett azon, hogy milyen édes volna, ha szabadon kóborolhatna erdőn, mezőn, réten át, akkor kelhetne föl, akkor feketne le a mikor jól esik; milyen aranyos dolog volna, ha szabad lehetne, mint a madár, mint az a nyúl, a mely éppen most szaladt keresztül az úton és máris eltűnt az árok tulsó partján, a kukorica között. Sokszor összeszedte már Tom egész bátorságát, hogy megszökjék; már ugrani készült nem egyszer, a mikor valami embert látott az úton, megijedt tőle,

megint csak ott maradt a lassan vánszorgó kocsiban. Mindig attól félt, hogy gazdája eltalálja fogni és agyonveri.

De most, a mint kinézett az ablakon, sehol sem látott senkit, csak két kis mezei egér játszadozott egy cserje árnyékában. Az emberek mintha

FÉNYES ADOLF: Özvegyasszony.

mind aludtak volna ezen a forró nyári délutánon. Az út szélén a kukoriczszárok mintha hívták volna:

— Jer, jer csak, te szegény Tom! Ugorj egy nagyot és mi befogadunk, elrejtünk, megoltalmazunk!

A majom keze önkénytelenül az ablak zárjára tévedt, talán észre sem vette, a mint megfordította, a mint az ablak kinyílt és ismét csábította

az a rég óhajtott aranyos szabadság, a melyről már annyiszor álmódott, hogy ismét arra ébredjen föl, hogy belevágta a fejét a kocsi kemény deszkafalába. Gazdájára nézett; úgy tetszett neki, mintha megmozdult volna és a mire eddig sohasem volt bátorsága, ijedtében megtette; kiugrott az ablakon és a következő pillanatban már a tengeri közt lapult meg. A mint a kocsi zörgése elhangzott, óvatosan, négykézláb mászott előre; mintha egy patak csörgését hallotta volna, sóváran végignyalta száraz ajkait és előre nagyokat nyelt, örült a víznek, mert bizony szomjas volt. A kukoriczáz széle felé örömben megjött a bátorsága is, ugrándozott, úgy sietett a patak felé.

Hanem a mikor a víz partjára akart lépni, a csermely tulsó partján egy embert látott. Gyorsan, jó mélyen visszabújt a kukoricza közé. Már elszállt az öröme, elfeledkezett szomjúságáról is. Szegény feje ijedtében úgy remegett, mint a nyárfa levele. Az emberektől félt, szörnyen félt. Hiszen mindig emberek kizsárolták, emberek tartották fogva, az emberek kedvéért, az emberek mulattatására kellett lovagolnia is, a mitől pedig fájt minden tagja. Attól remegett, hogy az első ember, a ki meglátja, elfogja és akkor újra kezdeti a lovaglást, a zongorázást. Szomorúan gubbaszkodott össze egy magas tengeriszár tövében.

Egyszerre csak arra ijedt föl, hogy valami nedves, hideg kemény tárgy esett az orrára. Fölugrott; ekkor meg a kezére esett valami. Szegény Tom elképedve nézett föl az égre, hogy ki dobálja őt. Persze még soha életében sem látott jégesőt. A mint a jég folyton paskolta, rémületében futni kezdett; azt sem tudta, hova szaladjon, hova meneküljön. Észre sem vette, hogy már kiért a kukoricza közül és a szabadban még jobban veri a jég. Orrán, száján megeredt a vér. A mint így vaktában futott, egyszerre csak megbotlott, elesett. Szerencsére nem ütötte meg magát, mert egy kazal tövében egy petrenczerűdben akadt meg a lába, a puha szénára esett. Hamarjában jó mély lyukat vájt magának a kazalban és belebújt. Dörögött, villámlott. A jégeső már megszűnt, a helyett csendes eső szitált.

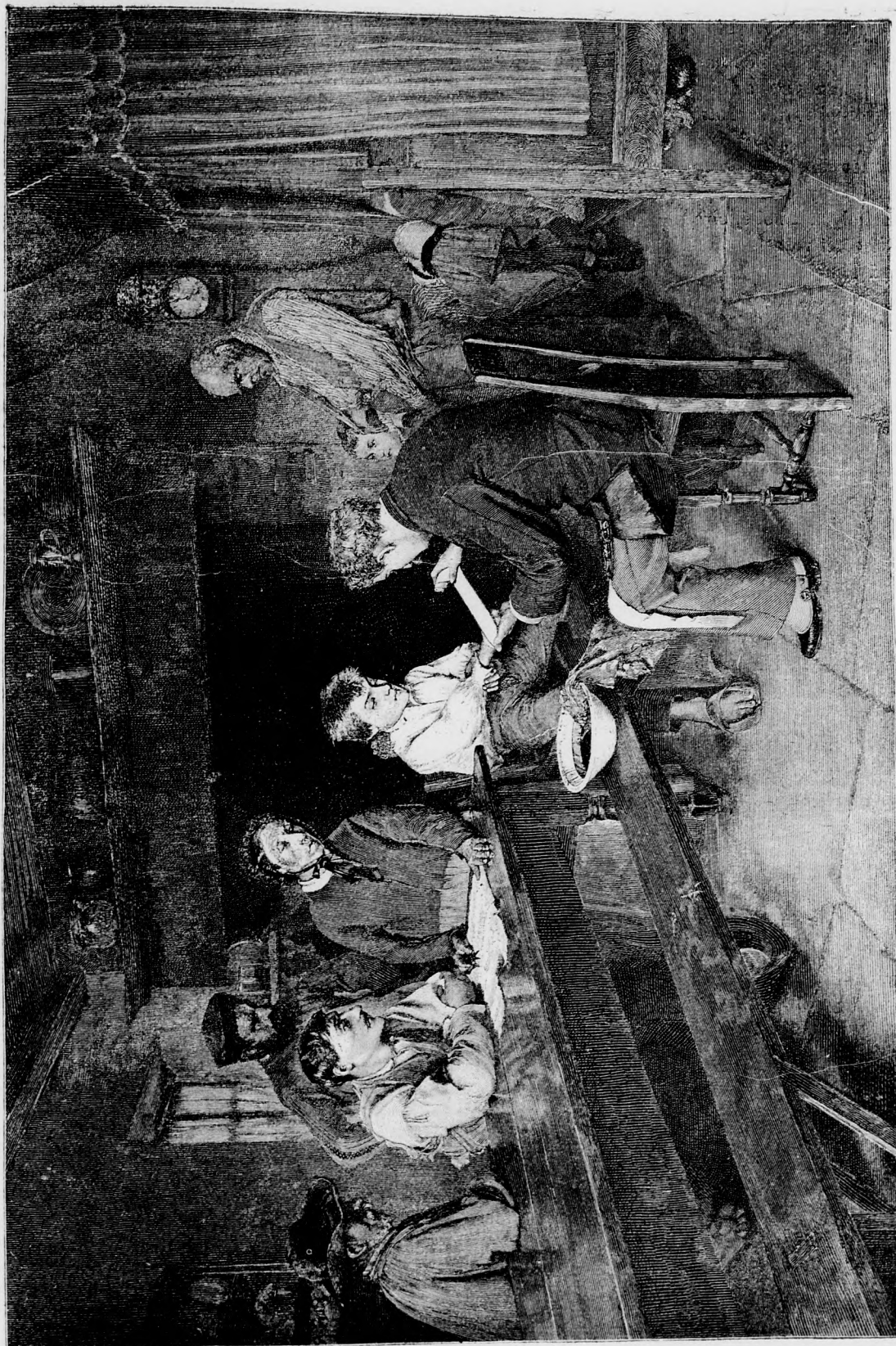
Tom a jó puha, meleg széna közül vígan nézte a tájat; látta, mint vált minden egyes barázda egy-egy kis patakká, a melyben gyorsan hömpölygött alá a szennyes sárga víz. Az eső megszűnt, a nap újra kisütött és gyönyörű szivárvány hidalta át az égboltozatot. Tom himászott a széna közül. A szomjúság már nem kizsárolta annyira, mert az eső lehűtötte a levegőt, de a majom megéhezett.

Körülnézett és miután sehhol sem látott embert, nekiindult a sáros mezőnek. Gyorsan mászott négy-kézláb előre. Egyszerre valami a földön végigfutó indában akadt meg a keze. Hosszú zöldes gyümölcsöt látott egy széles levél alatt, sárga virágok tövében. Meg-megfogdosta, aztán letépte, beleharapott és undorodva dobta el; az ugorka nem ízlett neki. Odább ment, megint egy inda akadt a kezébe, de az vastagabb volt, mint az ugorkáé, a rajta levő gyümölcs is sokkal nagyobb volt és kerek. Beleakart ebbe is harapni, de persze a dinnye nem fért bele a szájába, elkezdte ranczigálni, míg az inda elszakadt, azt aztán a szájába fogta és úgy szaladt tovább, maga után czipelve a dinnyét, míg az le nem vált és a majom észre nem vette, hogy a szájában levő indáról lemaradt az a nehéz, kerek valami. Visszament érte, újra megpróbált beleharapni, de bizony csak a fogával karczolta meg. A körmével sem tudta lekaparni a dinnye kemény héjját. Meg-megtapogatta, rá is ütött egy párszor, de a dinnye nem akart neki szétnyilni. Megharagudott, nagyot rúgott rajta, arra a dinnye messze elgurult. Tom utána szaladt, megint megrugta és tetszett neki, hogy milyen gyorsan gurult az ő zöld labdája. Kétszer-háromszor, vagy talán még többször is meggurította így; egyszerre aztán a dinnye neki-szaladt egy magának álló fának. Nagyot koppant és egyik oldalán megrepedt.

A majom leült a fa alá, neki támasztotta a hátát és elkezdte prédáján a repedést feszegetni; az ropogott, ropogott, egyszerre csak ketté vált. Tomnak a fekete mag tetszett meg jobban, azt izlette meg előbb, de megkóstolta a dinnye belét is. Jól ízlett neki és szegény fejének szabadsága első estéjén olyan pompás vacsorája volt, mint talán még soha életében.

A mikor Tom a dinnyének nekiült, már esteledni kezdett; mire jól lakott már öreg este lett. A hold halvány fénye beezüstözte az egész tájat. A majomnak újra rá kellett magát szánnia, hogy útnak induljon, valami biztos éjjeli szállást kellett magának keresnie. A dinnye gurítása közben olyan messzire talált tévedni a szénakazaltól, a melyben a délutáni eső elől meghúzódott, hogy már nem is látta.

Már nem járt tengeri között, hanem a learatott búza tarlóján, mely összeszurkálta kezét-lábát. A sok szaladgálásban el is fáradt és bár nem volt valami nagyon korai lefekvéshez hozzászokva, kezdett elálmósodni. Lassabban vánszorgott előre. Legszívesebben mindjárt lehevert volna a földre,

A KIS HÓS.

de a tarló nem kínálkozott valami jó fekvőhelynek, aztán meg okult a mai kalandon, még érezte a jég nyomait és nem mert a szabad ég alatt hálni. Persze annyira az ő tapasztalása nem terjedt, hogy éjjel nem szokott jég esni.

Néhány száz lépéssel odább egy kis erdőt látott sötétleni. Azt igyekezett elérni. Ösztöne súgta neki, hogy ott könnyen találhat majd valami menhelyet, a hol éjjelre meghúzódhatnak. Hogy az erdő sötét volt — a hold alig süttött keresztül a sűrű lombokon — az őt nem bántotta, mert Tom bátor legényke volt, a kítől a sok kis fiú kérhetne egy kis merszet kölesön, a ki este még a szomszéd szobába sem mer maga bemenni. Tom csak azt nézte, hol találhatóna valami fedett búvóhelyet. Nem soká kellett keresgélnie. Egy odvas fára bukkant; fölmászott rá. Egy darabig belebámult a sötét fekete lyukba, aztán bátran beledugta a fejét. De hamar visszakapta és rémülten ugrott le a földre. Aztán futott, futott, a hogy csak fáradt lábai birták. A fa odújában erdei méhek ütöttek tanyát és a mint Tom beleütötte fejét a fészükbe, fölzarvarta őket. Neki estek szegénynek, körül dongták, egynehány meg is csipte.

Szaladt, szaladt, míg végre egy magas fal tövében fáradtan összerokadt. A méhek már régen visszatértek kasukba, a szegény megkínzott párának még mindig fülebe zúgott a döngésük, a míg csak el nem aludt. De bizony még álmában sem volt nyugta. Nem volt hozzá szokva a szabadban való háláshoz, fázott is, kemény is volt neki a csupasz föld. Föltápázkodott, a falon, mely alatt eddig pihent, a vadszőlő vastag repkényei küszak föl az emeletig, a hol az egyik ablak nyitva volt. Tom fölmászott, beugrott az ablakon. Eszébe sem jutott, hogy belül emberek lehetnek, hogy megfoghatják. Tágas szobában találta magát, a melynek egyik sarkában nyitott zongora állt.

Már szürkülni kezdett s elég világos volt. Tomban fölébredt a művész; a zongora elé ült és elkezdte rajta a Rákóczy-indulót verni. A nyaraló tulajdonosa — bizonyosan kitaláltatok már, hogy Tom egy nyaralóba tévedt — a ki szomszéd-szobában aludt, a zongora hangjaira fölébredt. Megdörzsölte a szemeit; azt hitte, hogy álmodik; de tisztán hallotta az induló hangjait. Fölült az ágyban, hallgatózott; aztán fölkelt és az ajtóhoz ment. Bámulva látta az éjjeli vendéget, a ki észre sem véve az ember közellétét, egészen elmerült művészetébe. Nosza az úr hamar fölkeltette a szolgáját, óvatosan a majom mögé lopóztak és egyszerre fogták meg mind a két kezét-lábát.

— Nini, milyen furesa kis majom! Hogy megörül majd neki reggel a kisasszony! — örvendezett János, a szolga, miközben kíváncsian nézegette a remegő Tomot.

— De hova tegyük reggelig? — töprengett az úr — hogy el ne szökhessék.

— Kötözzük meg és zárjuk be a kamrába.

— Nem, az fájna neki, nem akarom kínozni.

— Hát tegyük bele az almáriumba, aztán zárjuk rá az ajtót — ajánlotta János.

— Az sem lesz jó; ott megfulladhatna. Hanem eredj, hozd le a padlásról a papagály régi kalitkáját, annak az ajtajára lakatot teszünk; ott jó helyen lesz reggelig.

Hamar előkerült a nagy kupolás kalitka, egy ócska szőnyegét terítettek bele; szegény Tomot beledugták és rálakatolták az ajtót. Hiába rázta a ketrecz rézveoszóit, azokat bizony nem tudta kifeszíteni.

Szomorúan kuporodott össze. Lehorgasztotta fejét.

Oda volt az aranyos szabadság.

Hajnal Mihály.

VÁROS A LEVEGŐBEN.

Irta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád. 15

Oda térdelt a kis teremtés mellé, mely még egyre lázas volt és pár csöpp vizet akart a szájába önteni, de nem sikerült. Megnedvesítette hát kezét, s azzal hűsítette a kis beteg égő homlokát és e közben ismét, újra hallotta az előbbeni szót:

— Ngora! . . . Ngora! . . .

A kis teremtés némileg magához tért, mert kezével keresni látszott a Llangaét, mely enyhén hűsítette a homlokát . . . S mikor megtalálta, gyöngéden megszorította . . .

Llangának majd kicsordultak a könnyei örömben és boldogságában . . . Ime a kis beteg szereti őt, hálás hozzá az ápolásért! . . . És Max úr még azt mondja, hogy majom! . . .

Még nagyobb gonddal, szeretettel ápolta hát s megnedvesítvén zsebkendőjét, oda tartotta a kis beteg ajkaihoz, melyek a belső forróságtól egészen kicserepesedtek . . . Aztán megvárta, míg ismét elaludt, s akkor nesztelenül kiment a sátorból, azzal a szándékkal, hogy most már mindent megmond barátainak.

— Nos, — kérdezte tőle Max Huber mosolygva — hogy van a majmod?

Llanga habozva nézett rá, majd határozottan így szólt:

— Az nem majom, Max úr!

— Nem majom? . . . — ismételte John Cort, a ki szintén ott volt.

— Ugyan, Llanga, ne légy hát ily makaes! —

mondta a francia. — Talán csak nem verted a fejedbe, hogy épen olyan fiú, mint te vagy?

— Fiú. . . nem olyan, mint én. . . de azért fiú. . .

— Mondd csak, Llanga — szolt most az amerikai komolyabban mint barátja — miért hiszed, hogy fiú? . . .

— Azért, mert beszélt . . . az éjjel . . .

— Beszélt?

— És épen most is beszélt . . .

— S ugyan mit mondott ezanégylábú esoda? — kötekedett Max Huber.

— Azt mondta:

«Ngora!» . . .

— Micsoda? . . .

— kiáltott föl

John Cort álmél-

kodva. — Ugyan-

azt a szót, a mit

én is hallottam?

— Úgy van . . .

«Ngora!» . . .

bólintott Llanga

komolyan.

Itt csak két föl-

tevés volt lehet-

séges: vagy csa-

lódott Llanga is,

mint John Cort,

vagy pedig félre-

beszélt.

— Győződjünk

meg a dolgról,

— mondta John

Cort — mert ha

ez igaz, akkor

igazán rendkívüli

eset.

Mindketten

bementek a sa-

torba és figyelme-

sen szemügyre

vették a kis alvót.

Az első látásra

azt lehetett volna

mondani, hogy a

kis beteg igazán

majom. De John

Cort mindjárt

észrevette, hogy

az állat nem négykezü, hanem kétkezü, mert a

lábai járásra valók voltak: — míg ellenben a

többi majmok mind négykezüek, s a lábaik is

kapaszkodásra, fogásra valók. E különös teremtés

lábaik a hüvelykujjak nem voltak szembeállit-

hatók a többi ujjakkal, tehát nem is foghatott

velük. Ezért volt kétkezü: már pedig Blumenbach

általánosan elfogadott osztályozása szerint a két-

kezü állatok rendjének csak egyetlen egy kép-

viselője van — az ember.

John Cort figyelmeztette barátját erre a föl-

fedezésre.

— Különös! . . . nagyon különös! — felelte Max Huber.

A kis állat nem volt magasabb hetvenöt centiméternél, de nem is látszott többnek öt-hat évesnél. A teste szöretlen volt, csak gyér, selymes, vöröses pihe borította; de a homloka, arca és nyaka egészen csupasz volt. A füle olyan volt, mint az emberé, holott a majom fülei egészen másformák, mivel ninesenek czimpái. A karjai nem voltak aránytalanul hosszúak, mint a ma-

joméi, s nem volt farka sem, a mely

a négykezüek

különös ismer-

tetőjele. A feje

gömbölyű, az orra

lapos, a homloka

kevésbé domború

volt, s a haja, ha

ugyan annak le-

hetett nevezni,

hasonlított az af-

rikai benszülöttek

gyapjas, göndör

hajához. Szóval

ez a faj sokkal

inkább hasonli-

tott külsőleg, s

valószínűleg bel-

sőleg is, az em-

berhez, mint a

majomhoz.

Max Huber és

John Cort alig

tudták hová lenni

csodálkozásuk-

ban: — ime! egy

egészen ismeret-

len élő lény feküdt

előttük, a melyről

egyetlen egy ter-

mészetbúvár sem

tudott, s a mely

valószínűleg

összekötő kapocs

volt az ember és

az állat között!

S ráadásul

Llanga még azt

állítja, hogy be-

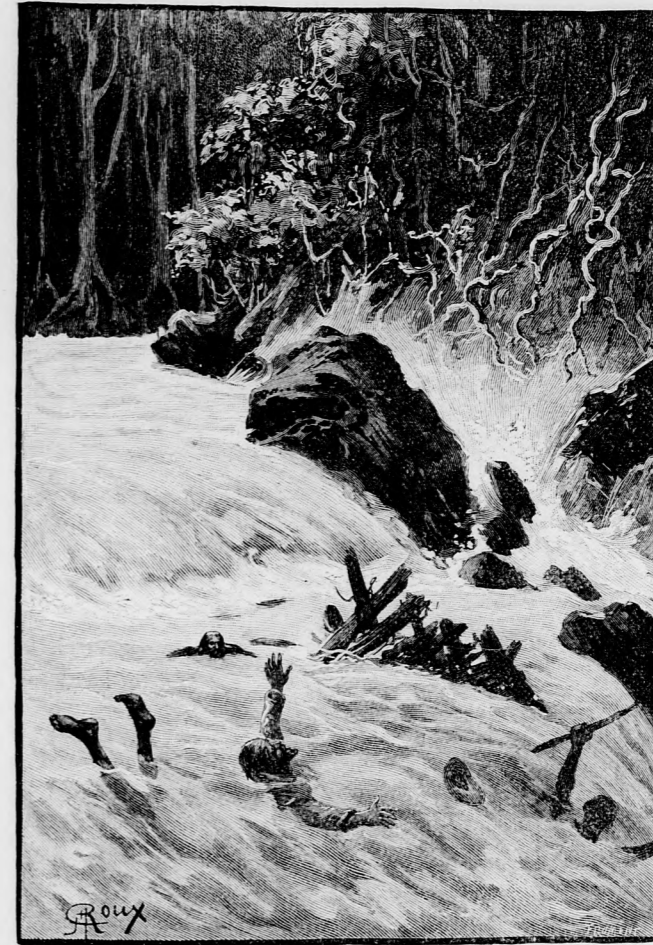
szél is! A két jó barát figyelmesen nézte a kis alvót és izgatottan leste-várta, hogy nem szólal-e meg. Llanga még egyre hűsítette az ajkát, homlokát, s úgy látszott, hogy a betegnek jól esik, mert a láza csökkent.

Egyszerre csak az ajkai mozogni kezdtek, s ez a suttogó hang lebbent el róluk:

— Ngora! . . . Ngora! . . .

— Szavamra, ez már hihetetlen! — kiáltott föl Max Huber.

S valóban hihetetlen is volt, hogy ez a különös teremtés, félmajom és félember beszélni tud

VALAMENNYIÜKET ELERÁNTOTTA A TOMBOLÓ ÖRVÉNYBE.

jon! . . . Mert, ámbár mindeddig csak ezt az egyetlen szót ejtette ki, nem volt-e valószínű, hogy tud többet is . . . szóval, hogy eszmél, gondolkodik, következtet és beszél? . . .

Ezalatt John Cort lehajolt hozzá, s fölemelte a fejét, hogy jobban az arcába nézhessen. Nagy meglepetésére vékony szalagocskát, vagy zsinort pillantott meg a nyakán, s a mint megfogta, hogy kioldozza, vagy levágja, álmélkodva kiáltott föl:

— Érem van a nyakán! . . .

— Érem? . . . — ismételte Max Huber.

John Cort leoldozta a keskeny selyemszalagot. Úgy van! érem volt rajta, akkora nikkel-érem, mint az egykoronás, s az egyik felén egy arckép, a másikon egy név.

A név és a kép a Johansen doktoré volt! . . .

— A doktor! — kiáltott föl Max Huber, a ki jól ismerte ezt a nikkel-érmet, melyet a doktor akkor veretett, mikor fölfedező útjára indult a majmok közé.

— Hogy került a német professzor érme ennek a majomnak a nyakába? — álmélkodott John Cort.

— Ez valóban csodálatos! — mondta Max Huber — ha csak ezek a félmajmok, félemberek ki nem rabolták a doktort . . .

— Khamis! — kiáltott ki John Cort a konyhából.

Be akarta hívni a foreloper, hogy elmondja neki a különös esetet, de ugyanakkor Khamis is őket hívta, még pedig aggódó, szorongó hangon:

— Max úr! . . . John úr! . . .

A két jó barát rögtön kiszaladt.

— Hallgassanak csak! . . . — mondta a foreloper.

Ötszáz méternyire előttük a folyam hirtelen jobbra kanyarodott, s eltűnt a sűrű fák között. Erről a helyről állandó, tompa zúgás hallatszott, mely azon mértékben erősödött, a mint a tutaj közeledett.

— Ez gyanús zúgás — mondta John Cort.

— Vajjon mi lehet ott? — kérdezte Max Huber.

— Talán zuhatag . . . vagy vizesés — mondta a foreloper. — A szél onnan fúj, s a levegő tele van párával.

Ha csakugyan vizesés volt, akkor a tutajjal nem mehettek át rajta. Egyelőre meg kellett kerülniök a kanyarulatot, mert innen nem láthatták, mi van rajta túl. A tutaj meglehetősen gyorsan haladt és John Cort meg Max Huber nem akartak addig visszamenni a sátorba, míg meg nem tudják, mi van a parthajlás mögött.

Mihelyt megkerülték, mindjárt látták, hogy a foreloper helyesen gyanított. Nagy kétszáz méternyire nagy sziklatömbök szeltek át keresztben a folyó medrét, a melynek csak a közepén volt szabad folyása. Ezen a helyen szédületesen sebes lett a sodra, míg két oldalt, a sziklák közt, zuhogva tört út a földuzzadt víztömeg. Ha nem bírják idejében partra hajítani a tutajt, vagy

a sziklákon zúzódik össze, vagy elkapja a sebes forgatag és fölfordítja.

Mindannyian megőrizték hidegvérüket. De különben nem is volt vesztetni való idejük.

— Ki, a partra! . . . Ki, a partra! — kiáltotta Khamis.

Este félhét lehetett, s ebben a ködös, sötétedő időben már alig látták a partot.

Khamis teljes erejével neki fekdött a kormányrúdnak, de nem bírta elég gyorsan megfordítani a tutajt a sebes áradatban. John Cort és Max Huber oda ugrottak hozzá, hogy segítsenek neki. Ekkor sikerült is megfordítaniök a tutajt, de a kormánylapát a nagy erőfeszítésben ketté törött!

A folyam sodra egyszeriben elkapta a tutajt, mely forogni kezdett és szédületes sebességgel rohant a vizesés felé . . .

— Ugorjunk ki a sziklákra, mielőtt az örvény lerántana! — tanácsolta Khamis.

— Mást úgy sem tehetünk! — felelte John Cort.

E pillanatban jött ki Llanga a sátorból . . . A mint a vízre nézett, rögtön látta a veszedelmet . . . De nem magára gondolt, hanem kis barátjára . . . Vissza szaladt a sátorba, kihozta, az ölébe fektette, s letérdelt vele a tutaj hátulján . . .

Ekkor a víz sodra roppant erővel neki csapta a tutajt az egyik szélső sziklának . . . Khamis kidobta rá a töltéses ládikót s a fegyvereket . . . Aztán ki akart ugrani . . . de a tutaj hirtelen egyet fordult, s valamennyiüket lerántotta magával a tomboló örvénybe . . .

XII.

A fák alatt.

Másnap három, látszólag élettelen férfi hevert a legsűrűbb rengetegben, s közelükben hamvadó tüzrakás pislogott.

A fák oly sűrűen és tömegesen álltak egymás mellett, hogy pár lépésnyire is alig lehetett tőlük látni. A kúszó növények indái s a töretlen bokrok úgy eltömtek, benőtték a fák közeit, hogy valóságos bástyaként fogták körül azt a kis szabad tért, a hol a három alak hevert. A roppant faóriások lombsátora körülbelül ötven lábnyira kezdődött fölöttük, de oly tömött és sűrű volt, hogy egyetlen fénysugár sem törhetett át rajta. A földalatti börtön nem lehetett volna sötétebb, falai nem lehetek volna szilárdabbak, mint az a sövény, mely mindenfelől kerítette ezt a kis tisztást.

A három férfi jó ismerősük: az egyik a foreloper, a másik kettő pedig Max Huber és John Cort.

De hogy kerültek ide? . . . Ők maguk sem tudták. Csak arra emlékeztek, hogy a tutaj lerántotta őket a vizesés örvényébe . . . Hogy mi történt azután, egyikük sem tudta.

Ki mentette meg életüket? . . . Ki hozta őket ide, az erdőnek eme sűrű börtönébe, mielőtt eszméletük visszatért? . . .

Fájdalom, nem mindnyájan menekültek meg! A kis Llanga nem volt itt velük, s vele együtt elveszett az a beteg teremés is, a kinek életét csak az előtte való napon mentette meg . . .

A három férfinak minden fegyvere a késük volt, meg az a szekercze, melyet a foreloper az övében hordott. Puskáik, töltéseik s minden egyéb holmijuk oda voltak . . . Oda volt a tutaj is . . . de mit használna, ha meg is lett volna? . . . Hisz azt sem tudhatták, merre van a folyó!

S miből, hogyan fognak megélni? . . . Ha nem vadászhatnak, be kell érniök a vad gyümölcsökkel, rá kell fanyalodniök a fagyókerekre . . . S nem annyi-e ez, mint a lassú éhhalál? . . .

A három férfi közül John Cort ébredt föl legelőszörnek. Miután szeme megszokta a mély sötétséget, megpillantotta Max Hubert és a foreloper. Tántorogva fölkel, néhány száraz ágat vetett a pislogó parázsra, s a tűz nemsokára vígan lobogott.

— Először is innen kellene kijutnunk, — dörmögött John Cort magában: de hogyan? . . .

A tűz pattogása fölébresztette Max Hubert és a foreloper is. Majdnem egyszerre ébredtek föl, s mihelyt kidörzsölték szemükből az álmat, azonnal tanácskozni kezdtek.

— Hol vagyunk? — kérdezte Max Huber.

— A hova hoztak bennünket — felelte John Cort. — Mert én semmire sem emlékszem.

— De mikor hoztak ide? — tűnődött Max Huber. — Tegnap? . . . tegnapelőtt? . . . vagy ma? . . . Mikor tört össze a tutajunk? . . . Khamis, tud-e hozzávetni? . . .

A foreloper szótlánul rázta a fejét. Sem azt nem sejtette, mennyi idő telhetett el a tutaj fölfordulása óta, sem azt, hogy ki és hogyan mentette meg őket.

(Folyt. köv.)

KÉPEINKHEZ.

Putaky László jeles festőművésznünknek egyik meghatározó életképét mutatjuk be olvasóinknak. A vándorló kintornás család megy a zivataros téli alkonyatban, a pusztára, elhagyott országúton. Szembe fúj a szél, látszik, hogy viaskodnak vele. Az apán és két gyermekén néma csüggedés, megadás fejeződik ki arcaikon, mintha azt mondanák, hogy bele kell törődnünk, mert úgy sem változtathatunk rajta.

Másik képünk *Fényes Adolfnak* a műve. Az özvegyasszonyt ábrázolja az ő nagy fájdalmában, melyre oly nehéz vigasztalást találni. Komoran, a nagy szenvedéstől elfásultan néz maga elé. Sötétnek, üresnek látja a világot. Látván ezt az arcot, vajjon nem ébred-e fel szívünkben százszoros erővel a gyermeki szeretet mély és igaz érzése?

Harmadik képünk nem magyar tárgyú. A kis

fiú kitörte a kezét, vagy csak kifeciztette. Összegyűlt az egész familia s áhitattal nézi a kis hőst, a ki fogát összeszorítva nem sok «jaj!» szóval állja ki a műtétet. Figyelemmel nézi, hogy a doktor milyen ügyesen kötözi be. A jelenetnek legérdekesebb alakja a nagyanyó, a ki egy világért sem venné le róla a szemét. Ezt bizony jó lesz neki is megtanulnia, mert a doktor nem jön többé s neki kell a fiúcska kezét bekötöznie. A mi hiányozni fog az ügyességből, azt pótolja majd a szeretet.

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Január 10.

Kedves barátom,

én főbe akarom magam löni. Komoly, elhatározott szándékom. Nem először foglalkozom ezzel a gondolattal. Ünöm az egész világot, ünöm magamat is. Csak neked írom meg, a ki egyetlen barátom vagy. Akár merre nézek, üres nekem az élet, üres a világ, ridegek, ostobák az emberek. Talán a legridegebb és a legostobább én vagyok.

Ha a te leveleidet olvasom, akkor felderül a lelke. Ha nem szeretnélek olyan nagyon, talán irigyelnélek, pedig ez is ostobaság tölem, mert nem javítom meg veled a lelke világát.

Ma egész délután künn sétáltam a Dunaparton. Néztem ezt a nagy, hatalmas, szennyes vízü folyamot. Ez a legcsendesebb sir — gondoltam magamban s arra riadtam fel, hogy két piszkos, rongyos gyermek mellett lármát csapott. Kezdetek verekedni. Az egyik ezt kiáltozta: «Tolvaj, add vissza a két krajczárt, te csaltál, az én krajczárom közelebb jutott a falhoz, mint a tied!» A másik reá rohant és torkon ragadta, kezdette fojtogatni. Egy csomó ember futott oda. A két gyermeket elválasztották. Ki nem mondhatom, milyen undort keltett bennem ez a jelenet. Elsiettem onnan. Két krajczárért már a gyermekek is szeretnék egymást megölni.

Ha reggel felkelek, reám ásit az eltöltendő nap, mely borus, ködös, örömtelen. Veszem a könyveimet, megyek az iskolába, hallom a sok ostobaságot, mit kollégáim össze-vissza fecsegnek, aztán haza megyek, ebédelek — alszom. Oh, aludni jó s gyakran gondolom magamban: «Mindig aludnom kellene!»

Te sokszor tanítottál arra, hogy vizsgáljam magamat, de én erre teljesen képtelen vagyok. Megpróbáltam egyszer-kétszer, mindig belefáradtam, belezavarodtam. Végre beláttam, hogy nem

érdemes a fáradságra, hogy magamat vizsgáljam. Mire jó az? Ha összehasonlítom az én életemet a tieddel, az én erőtlén karakteremet a tieddel, akkor még jobban elkieseredem. Dobjanak ki engemet az utcára, ne legyen a zsebemben egy krajczár s tudom, hogy éhen veszek, mint valami kis négy esztendő gyermek. Te pedig olyan vagy, mint a méh vagy a hangya, megszületté s kezdesz dolgozni, építeni. Én reá nézek az égre s félek a fekete felhőtől, — te a felhőkön túl rejtkezhető csillagok fényét is látod, mert a világság ott van az elmédben s a melegség ott van a szivedben.

Gyötröm az elmémet, ezt a kicsi elmét, mert azt hiszem, nem csak keveset tudok, de felfogni is hiszem tudok. Örökké szellemi munkára van szükségem. Multkor egy rongyos egyenletet akartam megfejteni egyedül. Úntam magam s erre vetemedtem. Megakadtam egy komisz + nál s úgy belezavarodtam, hogy meg sem tudtam mozdulni. A vérem mind a fejembe gyűlt, a kezem hideg volt és reszketett. Barátom, hidd el, sirni kezdtem. Soha sem fordult elő, hogy ilyesmi engem sirásra készített volna, pedig sirtam elég-szer. Sirtam tehetetlen mérgemben, összetörtem a játékaimat, ledobtam magam a földre, ha köhögés miatt nem eresztettek ki a Városligetbe, de a miatt, hogy egy számtani példát nem tudok megfejteni: ekkora fájdalom soha sem lepett meg.

Tele lámentálom a füledet, pedig tudom, hogy neked okosabb dolgod is van, minthogy ilyesmit végig hallgass. Én nem védem magamat, bennem kell a hibának lennie.

Kérlek, ne ítélj el!

A papámnak roppant sok dolga van most a banknál. Nem igen beszélhetek vele. Tíz perc alatt megebédelünk, ő is megy a dolgára — én is megyek a dolgomra. Egy csodás, édes könyvbe szerettem bele. Goethe «*Werthers Leiden*»-je. Csaknem falom. Már negyedszer kezdtem meg. Zsong a fejemben, a szívemben — s minden éjjel a halálról álmodom. Azt hiszem, beteg vagyok.

Az egyik professzor összeszidott tegnap, nem figyeltem. Igaza volt neki s mégis iszonyú harag, gyűlölet ébredt föl bennem. Fölkeltem a helyemről és kimentem a folyosóra. Az óra után kihoztattam a pedellussal a könyveimet, a kabátomat s haza mentem. Azt hiszem, többé nem is megyek iskolába.

Bocsáss meg, hogy ilyen fekete dolgokat írok

neked válaszul a te édes, napsugaras, aranyos levedre. Oh, ezek a te leveleid mind el vannak téve az asztalom fiókjában. Tegnap éjfélig olvastam őket s azzal a gondolattal aludtam el, hogy neked betegnek kell lennem, nagy betegnek. Werther sápadt arca a szoba homályos szegletéből reám világolt . . .

Nem tudom, mi tevő legyek? Megöl a gyáva kétség? Mit tegyek, hogy ne fájjon nekem az élet?

Ól

Aladárol.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítás. *A hómezővásárhelyi ev. ref. főgimnázium* «*Petőfi*» önképzőköre decz. 22-ikén jótékony célú műkedvelő színi-előadást rendezett igen szép erkölcsi sikerrel. Színre került Kisfaludy Károly «*Kérők*» vígjátéka a következő szerepkiosztással: Hős-vári ezredes: Reiter Oszkár VIII. o. t., Baltafy kapitány: Banga Sámuel VIII. o. t., Károly: Stentzky József VIII. o. t., Lidi: Engelthaller Irénke kisasszony, Máli: Vékess Gizella k. a., báró Szélházy; Bauer Valter VII. o. t., Perföldy ügyész: Tóth Bálint VII. o. t., Margit: László Aranka k. a., Ferenc káplár: Endrey Antal VII. o. t., Tamás szolga: Ember Pál VIII. o. t., Wilhelm inas: Srányi János VIII. o. t. Az előadást táncmulatság követte, melyen szép számú közönség volt jelen. — *A nagyszobeni állami főgimnázium* «*Vörösmarty*» önképzőköre deczember 7-én Vörösmarty születésének 101-ik évfordulója alkalmából díszgyűlést tartott, melynek műsora a következő volt: 1. Nyitány, előadta az önk. zenekar. 2. Vörösmarty tanulókora» fölolvadás, tartotta Cseke Vincze VIII. o. t. 3. «*Salamon*» Vörösmartytól, szavalta Tiszovszky Gyula, VII. o. t. 4. «*Petike*» Vörösmartytól, szavalta Fleissig S. VII. o. t. 5. «*Keserű pohár*» bordal, szövegét írta Vörösmarty, zenéjét szerelte Erkel, bariton soló vonós négyestől kísérve, előadta Cseke Vincze VIII. o. t. 6. «*Rossz bor*», Vörösmartytól, szavalta Német J. VII. o. t. 7. «*Szózat*», Vörösmartytól, szavalta Gyárfás E. VII. o. t. 8. «*Vörösmarty induló*», Walter K.-tól, előadta az önk. zenekar. A díszgyűlésen szépszámú előkelő közönség volt jelen, mely a műsor egyes pontjait nagy tetszéssel fogadta, sőt az ének-solót megismételtette. — A műsor után Erdélyszky vezető tanár 20 K.-ás aranyat jutalmat adott át Cseke Vincze VIII. o. t. a kör elnökének. — *A nagyváradi főreáliskola* «*Arany János*» önképzőköre deczember 14-ikén gyűlést tartott. 1. «*Tetemre hívás*» Arany J.-tól. Szav. Dutka Á. VIII. o. t. 2. Műfordítások Körnerből: 1. «*Felhívás*» 2. «*Vigas*sz.» 3. Karddal.» ford. Hirschl N. VIII. o. t. — *Az egri főgimnázium* «*Bajza Kör*»-ében a következő pályakérdéseket tűzték ki: 1. A magyar lyra művelői Vörösmarty Mihályig. 2. Miben áll Arany János magyarossága, epikai műveiben? 3. A «*Tetemre hívás*» ismertetése és a ballada kellekei. 4. Német verses fordítás Wieland Oberonjából V. ének 34—38. 5. Francia prózai fordítás. Alfredé Mussett: Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée című vígjátéka. 6. Magyarország mint a kereszténység védőbástyája. 7. XIV. Lajos kora. 8. A vulkanizmus. 9. A hó mekha-

nikai egyenértéke. 10. és 11. Komoly és vig szavaltat. — *Az eperjesi kir. katolikus főgimnázium* «*Kisfaludy köre*» deczember 14-én tartott gyűlésén Husznai Lipót, Dobránszky Ede és Leukánics Szilárd VI. o. t., Bakajsa Elek VII. o. t. szavaltak, Sepitko János és Tóth Miklós VII. o. t. bíráltak, Andrejov József VI. o. t. elfogadott versét Dóbiás G. felolvasta. A márcziusban rendezendő «*Mikes*» ünnepély programját a kör ezen ülésen végleg megállapította. — *A losonci «Kármán-kör»*, decz. 15-én ülést tartott. Kecsey István V. o. Petőfi: «*Falu végén kurta kocsmá*»-ját, Kovácsévics VI. Tompa: «*Előre*»-jét, Liebermann Salamon VI. Csengery G. «*Fogoly lengyel*»-jét és végül Czettel Izidor V. Petőfi: «*A hazáról*» című költeményét szavaltta el. — *A nagykaszinai főgimnázium* «*Markovits Gyorsírókör*»-e decz. 15-én tartotta második rendes gyűlést, melyen Fialovits Béla VII. o. t. felolvasta «*A gyorsírás haszna*» című értekezését. Ezután Mizsey Arpád VIII. o. t. könyvtáros és Vegele Károly VII. o. t. pénztáros, jelentést tettek a könyvtár és pénztár állapotáról, majd meg Süle Antal VIII. o. t. olvasta fel «*Vázlatok a gyorsírás történetéből*» című dolgozatát. Ezt követte az előző héten tartott versenyírás eredményének kihirdetése. Dícséretet kaptak Gábor, Tóth, Sauerermann VII. és Spitzer V. o. tanulók. A minta stenogramért dícséretet kapott Mizsey VIII., Gábor és Sauerermann VII. o. tanulók. — *A csurgói ev. ref. főgimnázium* «*Csokonai-önképzőkör*»-ének VII. és VIII. gyűlésén elhangzott szavaltatok közül megemlítjük a következőket: Pintér Jenő VIII. (A hazáról, Petőfitől), Kalocsay E. VIII. (Tompa: A madár fiaihoz), Vida Károly VII. (Vári: Petőfi a Hortobágyon) és Cseke Ernő VI. o. t. (Vörösmarty: Kis gyermek halálára). Elismerésben részesült Halka Sándor VIII. o. t. bírálatá «*A derék nem fél az idők mohától*» cz. dolgozat felett. Elfogadta a kör Szabó E. VII. o. t. «*Őszi hangulat*» és Halka S. «*Szülföldemen*» cz. költeményét. Az önképzőkör évi pályatetelei a következők: 1. A vallásos és hazafias érzés kapcsolata a magyar lírában (jut. 20 K.). 2. Nevezetesebb magyar irodalmi pörök (20 K.). 3. Az energia és azon tünetények, melyek az energia változásából jönnek létre (20 K.). 4. Epigrammák, vagy ezek helyett oly rajz, melynek tárgya a társadalmi életből való (5 K.). 5. Minő változásokat mutat az állati test a környezet hatása alatt? (12 K.). — *A győri m. kir. állami főreáliskola* «*Révay-önképzőkör*»-e 1901 deczember 15-én rendes ülést tartott a következő tárgysorozattal: Petőfi Vándorlegény: Granitz Rezső V., Tárkányi Coriolán: Kohn Károly VIII., Bor. fölolvadás: Fuchs Lajos VIII., Gabányi Batybál: Heller Pál VIII., Gyulai: Pókayné: Krausz Abraham VI. — *A nagykanizsai gimnázium* Gyakorlóiskolája decz. 15-én díszgyűlést tartott Vörösmarty emlékére következő műsorról: Vörösmarty emlékezete, előadta Lövy Miksa VIII. o. t.; Vén cigány, Vörösmartytól, szavalta Süle Antal VIII. o. t.; Két szomszéd vár, értekezés, felolvasta Szalay József VIII. o. t. Az élő szobor, Vörösmartytól, szavalta Bartha István VI. o. t. Hontalan, Vörösmartytól, szavalta Kaiser Ernő VIII. o. t. — *A kassai kath. főgimnázium* «*Bajza*» önképzőköre Vörösmarty Mihály emlékére é. hó 16-án fényes ünnepélyt rendezett, melyen Glevitzky Aladár VII. o. t. megnyitó beszéde után Hartel József szavalt, Javornitzky Jenő VII. o. t. pedig szabad előadást tartott. Ezután értekezéseiket olvasták fel: Kontuli Gy. VII. o. t., Lukács Z. VII. o. t. és Steiner Elek VII. o. t. (Vörösmarty lyrája). Szavaltak Havas Agoston, Szobota J. VII. és Fejér

Jenő VII. o. t. szerepeltek. Ugyancsak e kör decz. 15-én Czuczor-ünnepélyt rendezett, válogatott műsorrall.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

«*Pacsirta szó*» czímen adta ki *Lampérth Géza* legújabb verskötetét. A fiatal költő előbbi köteteivel már jó hangzó nevet vívott ki magának az irodalomban. Ez pedig manapság nem tartozik a gyakori esetek közé. Van hangjában őszinteség, érzelmeiben természetesség, van csinos forma érzéke. A szülföld és a nemzet multja iránt melegebben érdeklődik, mint számos költőtársa, kik a szokatlant és szertelent fölébe helyezik az egyszerűnek és természetesnek. Lapunk mult heti számában mutatón hoztuk e kötet egyik legcsinosabb költeményét) a «*Dal a földről*» címűt. A 9 ív terjedelmű csinos kötetnek füzve 2 korona az ára.

A *Franklin-Társulat* kiadásában megjelenő, *Pecz Vilmostól* szerkesztett *Ókori Lexikon*-nak megjelent a 15. füzete, mely a munka I. kötetének 57—60. íveit foglalja magában. A Heriitől Iambographusokig terjedő cikkek közül kiemeljük a Hermes, Herodotus, Hesiodus, Hestia, Hiero. Hierosolyma, Hippocrates, Hispania, Homerus, Horatii, Iambographusok című, nagyobb kiterjedésűeket, továbbá a Heruli című hungarikumokat. A füzetet 22 ábra díszíti, melyek közül kettő (471. és 472. hypocaustum-részletek Aquincumból) hungarikum. A füzet ára 1 korona; a folytatólagos füzetek, július és szeptember kivételével, a hó 15-ike táján jelennek meg.

Az utolsó Mohikán. *Cooper angol eredetije nyomán átdolgozta Mikes Lajos. Ára 4 korona.* Ez általános ismert ifjúsági iratot, a mely czimképes, díszes vászonkötésben jelent meg, tizenkét egész oldalas képpel a *Lampel-Wodianer*-féle udv. könyvkereskedés adta ki.

VEGYESEK.

A tenger bakteriumai. Hensen, kieli tanár vezetése alatt álló plankton-cxpedíció, mely a tenger megfigyeléseivel és tanulmányozásával foglalkozik, megállapította, hogy a tenger szerves állományának aránylag igen kis részét halászsza ki az emberiség és így aránylag igen kevés kerül ki abból. Ha tehát nem volnának a tengerben bakteriumok, melyek a kötött nitrogént szabaddá tennék, akkor a tenger vize már régen elposványosodott volna, a folyók pedig nagymennyiségű kötött nitrogént tartalmaznának. Ujában sikerült ilyfajta bakteriumokat felfedezni és azokat tiszta kulturákban tenyészteni is. Úgy látszik, hogy a nitrogént illetőleg is egy állandó körfolyamat létezik.

Artézi kút vizét használja fel Czepléd városa ponty tenyésztésére. A víz a kútnál gyengén kénés szagú; e szagát azonban a szabad levegőn azonnal elveszti. Mintegy 300 m. hosszban a városi utcák árkában folyik, azután egy körülbelül 1 hektár nagyságú s 1-0 m. mélységű tóban fogják fel. E tóban kezdtek a halással kísérletezni olykép, hogy három év előtt növendékhalat hoztattak belé a Tiszából. Bár a terület folytonosan víz alatt áll — a mi az okszerű kezelésnek egyáltalán nem felel meg — a betett halak mégis gyönyörűen fejlődtek; ennek a magyarázata bizonyára az, hogy a tóba jut a városi árkokban

összegyűlő csapadék víz is s azzal együtt igen sok olyan anyag, amely a haltáplálékul szolgáló alsóbbrendű szervezetek tömeges fejlődését segíti elő; eddig már körülbelül 3 q piacra való halat fogtak ki a kis tóból. A város most még 4 holdat rendez be halászatra, ezt a területet azonban már egészen okoszerűen, rendszeresen fogják kezelni; tavaszszal beépítik nemes fajú pontyittal, őszzel teljesen lehalászják s télire szárazon hagyják. Az eddigi eredmények után holdanként 1-5 q halhúst remélnek évenként.

FEJTÖRŐ.

Számtani kérdés:

Egy szolga élmezésén kívül évenként 42 koronát és egy ruhát kapott; 7 1/2 hó múlva szolgálatát felmondja s mert a ruhát már előre megkapta, csak 24 korona bért kapott. Mennyibe számították a ruhát? (Csiszár József.)

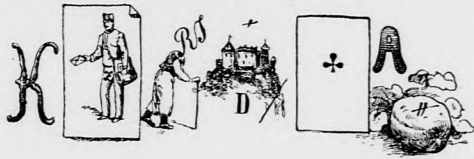
Természetrাজي kérdés:

Melyik az a foghjasok csoportjába tartozó, pikkelyekkel fedett állat, mely különösen Nyugat-Afrikában él? Mi a hossza? (Deutsch I.)

Földrajzi kérdés:

Mi a nevük a mongol fajhoz tartozó azon népek, kik Szibéria legészakkeletibb részét lakják, az Amur torkolatától északra kb. az 54. é. sz. alatt? Vadászok és halászkok. (Csiszár József.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 január 19.

14. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Arad, a tizenhárom vértanú városa. **Történelmi feladat:** Hammon (Ammon) és kőszarvakkal ábrázolták. **Képrejtvény:** A jót csak akkor becsüljük, a mikor már elvesztettük.

Helyesen fejtették meg: Kiss Béla, Szegő Kornél, Lauffer István, Bauer Gyula, Janik László, Molnár Aladár, Vértessy István, Hermann István, Rosenberg Sándor, Kuzma Albert, Békés László, Vécsey Ferenc, Klopstock György, Tóth József, Vadass Zoltán, Pick Imre, Guth Jenő, Mauthner Imre, Tekus Oszkár, Nagymáté Gyula, Reinel János és Vilmos, Stokinger János, Bohrandt Lajos, Stefics Mihály, Moczkovcsák Zoltán, Wettin István, Kende Dani és M., Kovács Zoltán, Hevér Ferenc, Kovács Aladár, Deutsch Jenő, Molnár Imre, Véghelyi Gyula, Katscher Sándor, Hoensch Gusztáv, Lőrincz Ferenc és Dezső, Moldován Ferenc, Dora Mihály, Hary Zsuzsika, Kovács Gyula, Lederer Károly, Kósa Miklós, Chorin Elemér, Romák Béla, Milch Andor, Biedermann Elek, Weiner Felix, Schäffer Lipót, Zélinger Ödön és Ernő, Dobránszky Ede, Jurenák Géza, Relle Ferenc, Popper József, Hollaki Ferenc, Löwinger Ignác, Wiedemann Antal, Radó Károly, Gengely István, Tóth Zoltán, Breuer Ernő, Linhardt Alfréd, Markó Viktor, Csonka Mihály, Juraskó Jenő, Lindenfeld László, Rusznyák Sándor, Martinkovics Antal, Szmezsányi Imre, Feigler Ferenc, Ludinszky Lajos, Köszler Arthur, Klein Jenő, Balassy Miklós, Balonyi Tibor, Saueremann József, Tomcsányi Gyula és László, Servay Mihály, Rein Dezső.

A kitűzött könyvjutalmat: Vértesi Arnold: «A felkelő nap országa» Lőrincz Ferenc és Dezső debreczeni előfizetőink nyerték el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

3240. számú előfizető. Heine és Schiller fordításához nem elég a német nyelvnek tudása. Igazi, kiforrott költői tehetségnek is erős munka. Az ön fordításai nem sikerültek, mert nem sikerülhettek. — **Ch. E.** (Budapest). Még ebben és a következő hónapban. Örvendünk, ha olyan nagyon tetszik. — **T. Z.** (Körmöcbánya). Külön fizetben nem kapható. Legjobb lesz, ha az első negyedévre is előfizet s akkor a 14 első számot egyszerre megkaphatja. — **B. Z.** (Szeged). Eddig megkapta az első negyedév számait is. Üdvözöljük előfizetőink sorában. — **Soproni előfizető.** 1. Nem veszik fel. Érettségi vizsgálat kell hozzá. 2. Aktíválják, ha bevállalás és használható. 3. Nem. — **P. I.** Első kérdése egész értekezési tétel, arra ilyen rövidesen megfelelni nem lehet. Gondolkozzék s önmaga is megfelelni reá, csak nem kell mindjárt a legnagyobb hatást keresni. 2. Csak a legújabb időben, mióta a külső világgal kezdetek tüzeli összeköttetésbe lépni. 3. Csak hozzávetőleges minden következtetés. Többször téved az ember, mint a hányszor eltalálja. — **Kayos László** győri előfizetőnk hajlandó volna valamelyik olvasótársával gyorsírási levelezést folytatni. Képes levelezőlapok kicserélésére is vállalkozik. A szóban forgó dolgok iránt érdeklődők forduljanak hozzá. — **H. G.** (Besztercebánya). A kiadóhivatalnál kaphat, ára 1 kor. 60 fillér. — **K. A.** (Temesvár). Nem közölhető. — **D. I.** (Nagy-Kanizsa). Jókai száz-kötetes kiadásában a költemények között megtalálhatja. Egyéb forrásához (régii kalendárium) nem juthat hozzá. — **L. J.** Meglehet. Küldje be postabélyegben az árát a kiadóhivatalnak (20 fillér bélyeg). — **S. M.** Küldje be akár a rovatvezető úrnak egyenesen (Székesfehérvár, Bátya-u. 1.), akár hozzánk. — **B. K.** (Eperjes). Ilyen kérdések megfigyeltével ez idő szerint még ne foglalkozzék, majd ha felsőbb tanulmányokat végez, bővebben reá ér. A szerkesztői üzenetek rovatában ilyenre nem vállalkozhatunk. — **R. D.** Hozzuk. — **Íjtársági színmű.** E fajta művekben a mi irodalmunk még elég szegény. Hangversenyen legjobb egy-egy szép jelenet a nagyobb drámákból, vagy izléssel és szellemmel megírt monológ. — **H. A.** Gyűjtőív ment Kérjük további buzgólkodását. — **H. Zs.** 1. Lehet. Ára 1 kor. 60 fill. 2. Innét a nagyobb papírkereskedések árulnak, a Franklin-társulat könyvkiadó társaság. 3. Vakondkok — kissé furcsán hangzik, de így van. Rejtvényeinek közlésére türelmet kérünk. Rengeteg sok halmozódott össze. — **Sch. L.** («A két testvér» — «Glányó») Ezek, fiam, nem versek, csak hosszabb meg rövidebb sorozatok, melyeknek van valami értelmök, de értékük nincsen semmi. Tanulass szorgalmasan s ne írj verseket. — **L. V.** Hogy közöljünk mi egy párbeszédet arról a két emberről?... Mi a célja vele? — **B. J.** Remélem eddig már megkapta, mert mi azonnal intézkedtünk. — **P. J.** A leírás nem közölhető. — **L. A.** Eltalálta. — **H. V.** (Deés) Ezelőtt négy-öt esztendővel. — **H. F.** Megkapta? — **Beküldő.** Nagyon egyszerűek. — **K. P.** (Versecz) Nem közölhető. Az ilyen értekezések nem lapba valók. — **K. J.** Rejtvényei nem közölhetők.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és kiszámlások képes gyűjteményét.

Mivel a fent említett cikkek és kellékek az ideig jórészt Bécsből szerztették be, indultva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és teljes körű album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. 9076

Arjegyzék kívánatra bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.

HÜSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

17

Történelmi elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

— Aztán meg — szólottam én is közbe — ez a mi mostani állapotunk nem is nagyon rossz. Békességes türelemmel megédesítjük a napot, hosszú várással kivárjuk az alkalmatosságot. Ez a kettő fordít a mi állapotunkon.

Erre aztán mind a ketten nekem estek s holmi halvérű embernek neveztek el, a kinek minden jó, mindenütt jó.

Ingyen sem haragudtam meg reájuk. Ki a mi csodás természetű, aképen nézi az életet. Nekem nem volt okom panasra, mert egyet gondoltam és — Pérában termettem. Ha minden bujdosó magyart szívesen látnak ott — gondolám magamban — miért ne látnának szívesen engemet, a kinek a hitatosabb senki fia sem tudja hallgatni a méltóságos asszonyt — legkivált, ha Zsuzsival együtt hallgatom. Ez a világon a legtermészetesebb dolog, mert nagyon összebarátkoztunk. Többrendbeli csalafintasággal kifirtattam, hogy melyik a legkedvesebb nőtája, a legkedvesebb virága: a nőtát elénekeltem, a virágot elhoztam. Sem a nőtából, sem a virágból ki nem fogytam. Egyszer tánczoltunk is, még a mi jó urunk ő gyölyme is gyönyörködve nézte s azt mondta:

— Ez már magyar táncz! Jól összeillik a két teremtés.

Zsuzsi erre megint kedvesen nevetett.

Valami nagyon bolond kívánságom támadt nekem. Be jó volna, ha Pera Jenikőben volna, ha Bercsenyi uraimék átköltöznenek hozzánk s ha nekem csak a kvártélyom ablakából kellene kinéznem, hogy Zsuzsit megláthassam!

Erre a bolond kívánságra épen tizenkettőt

aludtam. A kívánság még mindig kívánság maradt, hanem tizenharmadszor felébredvén — ez pedig április 16-án volt — csak megfújtak a trombiták, megütötték a nagy dobot úgy a Jenikői bus magyaroknál, mint a pérai Bercsenyi-portán. A szolgák hordották a sok bagátsiát, de nem szekerekre, hanem két hatalmas vízi hintóra. Tudtuk, hogy merre visz az utunk — közös kvártély készült az összes bujdosó magyaroknak. Ez pedig a szép tündér hazától még messzebb, sokkal messzebb fog esni: Rodostó.

Búsuljak-e? Örüljek-e? — kérdeztem magamtól. Hát, én édes teremtes Istenem, valaki reám mosolygott a kvártélyom kopasz faláról, a két arczán két gödröcske volt. Fülembe csengett a mi jó urunknak a szava:

— Jól összeillik a két teremtés...

Hát aztán én hogynem örültem volna, mikor tudtam, hogy Bercsenyiék is míg a világ s még két nap velünk egy városban fognak lakni.

XVII.

Egy magyar gályarab története megvigasztal.

El kellett az új kvártélyra menni, mert parancsolták. Volt nekünk egy titkos jó barátunk, a ki minket akkor szeretett volna látni, mikor a háta közepét. Ez volt a német császár konstantinápolyi embere. Azért küldötték oda, hogy folyton a mi jó urunkat vigyázza. Oroszlánnak nézték, a kitől még akkor is félték, ha egész tenger választja el Bécstől s ha a kalitkájának a rúdjai kemény vasból kovácsolódta. Ez elég szomorú dolog, de még sem erről beszélek, hanem egy magyar gályarabról, kit én három napig láték ebben az életben, aztán soha többé s mégis elfelejteni nem tudtam soha.

Úgy esett a dolog, hogy a török császár egy